

Модернізація філологічної освіти та науки України: глобалізаційні виклики, аналіз дієвості інноваційних освітніх платформ

Видайчук Тетяна Леонідівна¹, Русаченко Наталя Павлівна²

Опубліковано	Секція	УДК
02.02.2023	Освіта/Педагогіка	371.3 (477)

DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7604853>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. Велика кількість викликів сьогодення змушує адаптуватися та осучаснювати стандартні методи й засоби навчання. Ринок праці потребує фахівців, які здатні швидко адаптуватися до технологічних змін та вміють застосовувати цифрові інструменти різного типу у своїй діяльності. Нова реальність уплинула зокрема і на вивчення мов, що сприяло упровадженню новітніх цифрових технологій у цей процес. Комп'ютери та різноманітні цифрові пристрої стали важливою частиною життя будь-якої сучасної людини, тому їх використання є поштовхом до інноваційного розвитку освіти. Розвиток філологічної освіти та науки є важливим процесом, оскільки саме ця галузь формує культурний тип особистості. Останнім часом помітним є зростання ролі мови в суспільній діяльності, а відтак і підвищення значимості філологічної освіти. Питання розвитку інноваційного мислення особистості і здатності адекватно реагувати на постійні зміни у світі у філологічній освіті є актуальним. Саме знання мов надає можливість людині всебічно розвиватися і мати вільний доступ до різноманітних культурних процесів у світі. Упровадження інформаційних технологій у філологічну освіту сприяє вихованню особистості, яка здатна на самовдосконалення та самоусвідомлення. Для ефективної модернізації філологічної освіти варто детально проаналізувати певні інноваційні освітні платформи та визначити, чи будуть вони дієвими і чи принесуть бажаний результат у навчальний процес. З огляду на велику кількість переваг цифрові сервіси можуть мати недоліки під час їх застосування в конкретній галузі, зокрема і при вивченні мов. У визначенні перспективних аспектів модернізації філологічної освіти варто враховувати загальноосвітові тенденції та освітньо-наукову картину цієї галузі, що допоможе уникнути помилок і сприятиме більш інтенсивному процесу модернізації.

Ключові слова: інноваційні технології, цифровізація, глобалізація, філологічна освіта.

¹ кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови факультету української філології, культури і мистецтва, Київський університет імені Бориса Грінченка, Україна, 04053, м. Київ, вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, <https://orcid.org/0000-0001-7290-0006>

² кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови факультету української філології, культури і мистецтва, Київський університет імені Бориса Грінченка, Україна, 04053, м. Київ, вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, <https://orcid.org/0000-0002-0354-2900>

Modernization of philological education and science of Ukraine: Globalization challenges, analysis of efficiency of innovative educational platforms

Annotation. A large number of challenges of the present day make it necessary to adapt and implement standard method sand means of study. The labor market requires professionals who are able to adapt quickly to technological changes and are able to use digital instruments of different types in their activities. The new reality has had a special impact on the language learning process, which has contributed to the introduction of the latest digital technologies in this process. Computers and various digital devices have become an important part of the life of any modern person, so their use in the sphere of education is a push for innovative development of education. The development of philological education and science is an important process, because it is this branch that forms a cultural type of personality. Recently, the importance of philological education and the role of language in public activity has increased. That is why the issue of development of innovative thinking of individual sand ability to adequately respond to constant changes in the world in philological education is topical. It is knowledge of languages, or more precisely philology, that allows each person to develop not on one another, but on several cultural level sand to have free access to various cultural processes in the world. The introduction of information technologies in philological education promotes the education of the person, which is capable of self-improvement and self-awareness. However, for the effectiveness of modernization of philological education it is necessary to analyze in detail these or other innovative educational platform sand determine whether they will be effective and will bring the desired result in the educational process. Despite the many advantages, digital services may have a number of disadvantages in their application in a specific field, in this case in philological education. In determining the prospective ways of modernization of philological education it is necessary to take in to account the global trends and educational picture of this branch, which will help to avoid mistakes and will promote more intensity of the process of modernization.

Keywords: innovative technologies, digitalization, globalization, philological education.

Вступ

Через стрімкі зміни технології та нової якості соціуму сучасна освіта ґрунтується на використанні високотехнологічних засобів навчання та переживає цифрову модернізацію. Глобалізаційні виклики нині охопили майже всі сфери людської діяльності, зокрема й освітню та наукову, та стали визначальним аспектом формування якості життя в усьому світі. Сучасна освіта передусім характеризується тим, що на відміну від освіти минулих років керується процесом глобалізації з усіма його складнощами та проблемами, які потребують нових підходів для рішень.

Оскільки значення мови в суспільстві зростає, особливе місце в модернізації посідає саме філологічна освіта. Використання інноваційних технологій, різних інтернет-ресурсів та інтернет-платформ може значно прискорити цей процес, якщо мати навички і правильно, за призначенням застосовувати ці допоміжні елементи. Організація навчання із використанням технологічних інновацій сприятиме розвитку базових соціальних навичок європейського рівня і формування універсальних компетенцій.

Дослідженням питання модернізації освіти присвячено багато робіт зарубіжних і вітчизняних учених. Дьячкова Я. та Сизенко А. [1] у своїй праці висвітлили питання новітніх тенденцій у викладанні мов та описали технологічні інновації, які використовуються у цьому процесі.

Харченко І. [3] дослідила основні аспекти розвитку філологічної освіти в Україні, а також у європейських країнах, порівнявши ці процеси та визначивши головні особливості.

Овчарук О. [9] розкрила у своїй роботі питання використання цифрових інструментів у педагогічній діяльності, що, на її думку, сприяє активному розвитку освіти.

З огляду на велику кількість досліджень ця тема потребує подальшого аналізу окремих інноваційних освітніх платформ, призначених для філологічної освіти та науки.

Мета цієї статті – розглянути процес модернізації філологічної освіти і науки в Україні та визначити основні глобалізаційні виклики, проаналізувати дієвість та ефективність інноваційних освітніх платформ.

Результати

Модернізація сучасної освіти потребує підвищення вимог до освітньої системи загалом та високопрофесійної підготовки кваліфікованих фахівців. Використання інформаційних технологій має стати не допоміжним елементом у навчанні, а повноцінною складовою освітнього процесу, який буде ефективним та результативним [7, с. 178]. Сьогодні навчальний процес не можна розглядати як процедуру передавання знань та вироблення потрібних умінь, оскільки варто підсилювати особистісно-діяльнісний аспект навчання.

Модернізація філологічної освіти та науки зробила актуальним питання набуття цифрових навичок викладачами і здобувачами освіти відповідного напрямку.

Інноваційна складова дедалі більше стає важливим фактором успіху в сучасних умовах. Саме тому потрібне введення інноваційної освіти, яка означає використання інноваційних методів і технологій навчання [5, с. 54]. Але при введенні інноваційних методик у навчальний процес варто врахувати певні фактори та можливі недоліки (табл. 1).

Таблиця 1

Головні помилки та методи їх усунення у процесі впровадження інноваційної методики у філологічну освіту

Помилки у процесі упровадження	Методи усунення помилок
Авторитарна поведінка викладача	Помилки варто виправляти м'яко та делікатно
Основна увага звернена лише на граматичні явища	Застосування більшої кількості комунікативних вправ на засвоєння граматичних явищ
Низький рівень пояснення навчального матеріалу	Використання більш глибокого навчального дискурсу, допоміжних матеріалів, упровадження роботи в парах та групах
Відсутність комунікативної взаємодії	Залучення до обговорення всіх здобувачів освіти
Уникнення відповідей на питання	Участь у групових дискусіях, надання відповіді на додаткове запитання для заповнення прогалин у знаннях
Низька цифрові компетентність	Використання інформаційних технологій різного типу, підвищення рівня цифрової компетентності за допомогою різних методів

Джерело: складено авторами на основі аналізу [5; 2].

Саме цифровізація філологічної освіти означає її модернізацію та ухвалення рішень щодо використання інформаційних технологій. Інноваційні цифрові технології мають бути на всіх етапах та в усіх сферах галузі освіти, включаючи підготовку викладачів, методологію і навчально-методичні ресурси тощо [8, с. 19].

Сучасний стан філологічної освіти та науки в Україні характеризується такими особливостями, як [1, с. 186]:

- навчання направлене на демократизацію та гуманізацію;
- оновлення освітніх і галузевих стандартів;
- зміна цілей освіти за допомогою компетентнісного підходу;
- створення більш сучасних методичних інструментів;
- упровадження викладацьких технологій, що відповідають потребам часу;
- широке упровадження інформаційних технологій.

Перспективними у використанні є майже всі електронні засоби навчання, до яких належать електронні довідники та підручники, навчальні комп'ютерні системи, різні навчально-методичні посібники з мережею тощо. Багато вищих навчальних закладів створили окреме навчальне середовище Moodle, яке є повністю інноваційним і пропонує велику кількість способів подання навчального матеріалу, контролює засвоєння знань здобувачами освіти філологічних спеціальностей [6, с. 30].

Як і будь-яка інформаційна система, Moodle також має певні обмеження, зокрема труднощі під час створення навчальних робіт складного рівня, відсутність засобів та можливості для планування навчальної діяльності, деякі обмеження у спільній діяльності з іншими програмами [9, с. 4].

Подібні функції до системи Moodle має онлайн-сервіс GoogleClassroom, який також дає змогу викладачам створювати навчальне середовище з наданням доступу до матеріалів для вивчення конкретних дисциплін. Основний принцип роботи цих платформ полягає в тому, що на них можна розмішувати курс певної дисципліни, наповнюючи його електронними підручниками, різними медіаматеріалами, гіперпосиланням, а також онлайн-опитуваннями [4, с. 1748]. Вони є досить популярними завдяки можливості використання їх і під час занять, і під час виконання домашньої або самостійної роботи або для більш детального ознайомлення з додатковим матеріалом, що є важливим аспектом у досягненні високого рівня знань та вмінь.

Вивчення мов з використанням цифрових інноваційних технологій передбачає низку незаперечних переваг. Окрім збільшення інтересу до вивчення філологічних предметів, загальновідомі такі переваги [3, с. 74]:

- індивідуалізація освіти;
 - вміння надавати зворотний зв'язок;
 - об'єктивність оцінок;
- підвищення ефективності вправ.

З модернізацією філологічної освіти збільшилася роль різноманітних додатків, які спрощують вивчення матеріалу завдяки наявності елементів гейміфікації. Такі додатки корисні у розробці різноманітних вправ та вікторин для перевірки засвоєння матеріалу здобувачами філологічної освіти. Такими додатками є QuizletGo, Kahoot!, SimpleMind, Flashcards+, XMind та ін. [11, с. 12].

Для проведення онлайн-занять чи конференцій, за неможливості проведення живих зустрічей, досить поширеними є програми Zoom, Skype, Microsoft Teams, GoogleMeet. Завдяки цим платформам відбувається пряма взаємодія студентів між собою та з викладачем, що значно підтримує соціально-комунікативну складову навчального процесу [10, с. 1950]. Ще однією перевагою використання цих додатків є можливість застосовувати інтерактивні елементи під час проведення онлайн-занять, семінарів або конференцій [14, с. 90].

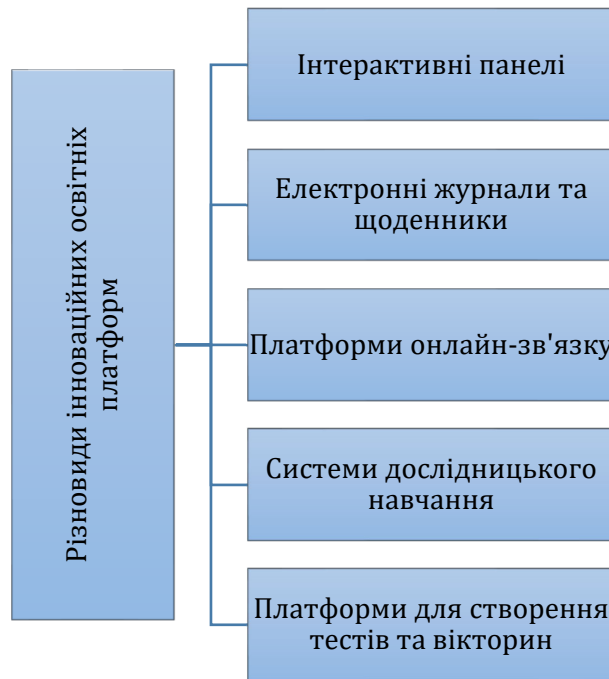

Рис. 1. Основні різновиди інноваційних освітніх платформ

Джерело: складено авторами на основі аналізу [2].

Віртуальні дошки, які мають функцію спільного онлайн-редагування, різні презентації та вікторини сприяють наочності навчального матеріалу та значно підвищують інтерес до вивчення філологічних дисциплін у здобувачів освіти [12, с. 255]. Однак зазначені програми мають і недоліки, що можуть погіршувати ефективність їх застосування. Зокрема це стосується програми Zoom, яка має обмежений спектр функцій у безкоштовній версії і за даними деяких досліджень ще й навантажує зір і негативно впливає на емоційний та психологічний стан користувачів [13, с. 139].

Електронні підручники є не менш поширеним засобом під час підготовки майбутніх фахівців філологічної науки. Корисним введенням у навчальну діяльність є діаграми або картки зв'язків (MindMap), які сприяють активізації побудови монологічних повідомлень мовою, що вивчається студентами [15, с. 520].

Висновки

Сучасна освіта повинна адекватно реагувати на всі зміни, що відбуваються нині в суспільстві, зокрема і на глобалізаційні процеси та появу великої кількості інформаційних технологій. Особливо це стосується філологічної галузі науки та освіти, оскільки саме філологія поєднує в собі вивчення мови, культури, літератури і виконує низку надзвичайно важливих функцій.

Використання інформаційних технологій у навчальному процесі надає можливість покращити навчальні досягнення здобувачів філологічної освіти, що своєю чергою веде до збільшення кількості справжніх висококваліфікованих професіоналів.

Рівень навичок використання інноваційних освітніх технологій зумовлюється цифровою компетентністю фахівців у галузі філології і є важливим елементом їхньої професійної діяльності. Досліджені інноваційні освітні платформи, незважаючи на окремі свої недоліки, підвищують ефективність навчального процесу, значно покращують рівень передавання знань студентам.

Список використаних джерел

1. Дьячкова Я. О., Сизенко А. С. Новітні тенденції у викладанні мов: вища школа. *International scientific and practical conference*. 2021. С. 185–188.
2. Кристич Н., Борисова Н. Проблема вибору традиційних та інноваційних технологій навчання у процесі підготовки майбутніх учителів англійської мови. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філологія»*. 2022. № 13 (81). С. 198–201.
3. Харченко І. І. Теоретичні та прикладні аспекти розвитку філологічної освіти в Україні та в країнах Європейського Союзу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. № 38. С. 73–75.
4. He T., Li S. A comparative study of informal digital learning: The effects of digital competence and technology expectancy. *British Journal of Educational Technology*. 2019. No. 50 (4). P. 1744–1758.
5. Kharitonenko L. Analysis of innovative methods of Ukrainian language teaching at the educational institutions of general secondary education. *Futurity Education*. 2022. No. 2 (2). P. 52–64.
6. Kremen V. G., Hrynevych L. M., Lugovyi V. I., Talanova Z. V. Quality of Education and Innovation-Driven Development: the New Ukrainian School Reform. *Science and Education. Quality of Education and Innovation-Driven Development: the New Ukrainian School Reform in the Context of Global Trends*. 2022. No. 18 (1). P. 29–43.
7. Laszlo A. Education for the future: The emerging paradigm of thrivable education. *World Futures*. 2019. No. 75 (3). P. 174–183.
8. Olimov S. S., Mamurova D. I. Information Technology in Education. *Pioneer: Journal of Advanced Research and Scientific Progress*. 2022. No. 1 (1). P. 17–22.
9. Ovcharuk O., Ivaniuk I., Soroko N., Gritsenchuk O., Kravchyna O. The use of digital learning tools in the teachers' professional activities to ensure sustainable development and democratization of education in European countries. *E3S Web of Conferences*. 2020. P. 1–6.
10. Peterson M., White J., Mirzaei M. S., Wang Q. A review of research on the application of digital games in foreign language education. *Research Anthology on Developments in Gamification and Game-Based Learning*. 2022. P. 1948–1971.
11. Prokopenko O. Technological challenges of our time in the digitalization of the education of the future. *Futurity Education*. 2021. No. 1 (2). P. 4–13.
12. Rusnak I., Vasylyk M. Modern Technological Approaches in English Teaching of Future Teachers-Philologists at Ukrainian Universities. *Studia Gdańskie. Wzryje i rzeczywistość*. 2020. No. 17. P. 253–265.
13. Sakun A. V., Prodanyuk F. M., Griebiennikova N. V. Modernization of education: the challenges of the modern society. In *Modernization of the educational system: world trends and national peculiarities*. Izdevniecība "Baltija Publishing". 2020. P. 138–141.
14. Susanna V. Information and Communication Technologies in Education. *Eurasian Journal of Learning and Academic Teaching*. 2022. No. 6. P. 89–93.
15. Tanana S., Khomenko O., Buhiniska T., Terleska L., Hladkoskol L. Formation of Linguistic Competence of a Foreign Teacher (On The Example of Language) In The System of Life long Learning. *Laplage Em Revista*. 2021. No. 7. P. 518–527.